

Att förebygga eller anpassa

Den globala uppvärmningen kommer, enligt en rad modellberäkningar, under det närmaste seklet att slå hårdast mot Afrika, i värsta fall kanske med en höjning på 6 grader. Det stora problemet blir, enligt många forskare, temperaturhöjningens hydrologiska följder.

DE FÖRUTSPÅR TORKA, ÖVERSVÄMNINGAR, uttorkade jordar och störda ekosystem, stranderosion, orkaner, tömda floder, ökenspridning och total oförutsägbarhet om var och när det kommer att finnas vatten.

Redan idag är brist på vatten ett stort problem för över en miljard människor på vår jord. Utan vatten kan vi inte leva och inget kan ersätta vatten.

Men vatten kan inte, som olja, ta slut. Det är en resurs som ständigt förnyas och renas genom avdunstning och regn. Därför riktas nu mycket forskning in på hur man ska bäst kunna förvalta vatten så att det går i samklang med den naturliga cykeln.

Det gäller särskilt jordbruket. Nyligen drog internationella jordbruksforskare vid 15 olika institutioner igång arbete för att titta på jordbrukets roll för att minska utsläpp av växthusgaser, inte minst djurhållning och köttindustri är stora bovar i detta sammanhang. Man ska även ta fram grödor som är tåliga mot hetta, torka, salt och vattensjuka samt utforma effektivare odlingstekniker så att fattiga bönder kan odla även på utarmad jord och med minskande vattentillgångar.

ENLIGT PROFESSOR MALIN FALKENMARK på *Stockholm International Water Institute* använder länder i Syd 70–90 procent av det tillgängliga sötvattnet för jordbruket.

Hon gör skillnad på blått vatten, som är grundvatten, vatten i floder och sjöar, och grönt vatten, som är markfuktighet och avdunstning. Detta är volymmässigt större än det blå vattnet och i fattiga, torra länder utgör det 80 procent av vattenmängden.

Det är nödvändigt att börja använda detta osynliga gröna vatten mer effektivt.

– Kasta bort plögen, säger Johan Rockström vid *Stockholm Environment Institute*, för när man plöjer avdunstar vattnet. Det behövs andra sätt att odla i Afrika, nya tekniker och det behövs andra, mer torktåliga, grödor. Det behövs en ny grön revolution.

Men inte som den på 1970-talet i Asien som har lett till sjunkande grundvattennivåer och försaltning av bevattnad jordbruksmark.

Även städer hotas av försaltning. Åtta av världens tio största städer ligger vid havet där saltvatten sugas in i marken när sötvattnet minskar. Allt eftersom havsnivåerna höjs kommer detta att accelerera. Under de senaste 100 åren har höjningen rört sig runt två mm per år. Det blir mer i framtiden, hur mycket kan ingen säkert säga. FN:s klimatpanel håller sig till under en meter inom detta århundrade men de värsta prognoserna indikerar upp till sex meter högre havsnivå!

Vad kommer det att innebära för de över tjugo procent av jordens befolkning som bor inom 30 km från kusten?

PÅ FN:S STORA MILJÖMÖTE I NAIROBI i november var meningarna delade om vad som bör göras. Nord pratade mer om åtgärder för att avvärja hotet, som vindkraftverk och ny teknik. Länderna i Syd, å sin sida, vill redan nu anpassa verkligheten och ta itu med pågående försämringar. Ett exempel kan vara att bygga skydd mot havet för att hindra stranderosionen i Senegal, Kenya, Tanzania och Moçambique som har uppmärksammats i många år.

Detta påminner om aidsdiskussionen om man ska förebygga eller bota. Men det handlar om människor i olika situationer som alla har rätt till livet, idag och i morgon, och det självklara är naturligtvis att man måste satsa på både och.

Frågan är förstas vem som sitter på pengarna för arbetet och som därmed kan styra det i viss riktning. Debatt pågår om vem som ska leda *Climate Change Adaptation Fund*, som specifikt ska stötta svaga länder och som ska finansieras av *Clean Development Mechanism* (se sidan 10). Många länder i Syd vill inte att den ska knytas till *Global Environment Facility* i Washington på grund av den starka kopplingen till Världsbanken.

Hur ska det gå?

KERSTIN BJURMAN

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.